

HÅLL UT!

med eller utan vävspännare

Vävspännarens funktion är att hålla ut vävbredden. När den används och till vilka vävar är lite olika för olika personer. Vi har frågat åtta erfarna vävare om deras åsikter och erfarenheter.

Mariana Eriksson

JAG ANVÄNDER VÄVSPÄNNARE i alla vävar som inte håller ut sig själva, d v s inte i varrips och inte i stela material som t ex pappersnören.

MED HJÄLP AV SPÄNNARE får man en jämnare fördelning av varptrådarna. Utan spännare finns det risk för att trådarna trängs ihop och kan ge skador på skeden. Vid vävning av trasmattor får man ett mycket bättre tillslag med spännare.

Mariana Eriksson, handvävare, tidigare vävlärare och lektor i handvävning vid Uppsala universitet.

Ingrid Skagerström

JAG VÄVER HELST UTAN vävspännare, den döljer väven och det kan lätt bli fula märken. I stället är jag noga med att lägga inslagstråden rätt och ha rätt spänning på varpen.

Men det finns vävar där jag alltid använder spännare: trasmattor, bomulls-vävar och yllevävar, dels för att minska nötningen på kantrådarna och skydda vävskeden, samt hålla ut vävbredden.

Ingrid Skagerström, handvävare, tidigare vävlärare bland annat på KomVux i Norrköping (vävning för yrkesutövning) och inom olika kursverksamheter.

Anna Svenstedt

JAG ANVÄNDER SPÄNNARE så lite som möjligt. Jag tycker att det tar extra tid, man ser inte väven lika bra och kanterna blir inte alltid så fina av de vassa stiften, samt att vävarna ibland tenderar att bli lite "vågiga".

MEN VÄVSPÄNNARE BEHÖVS oftast när man väver med linvarp.

Och det är ett måste vid mattvävning, plädvävar och andra vävar där inslaget är lite töjbart.

Anna Svenstedt, handvävare.

ovan t v / Vävspännare i metall från Toika.

TOIKA.COM

nedan t v / Vävspännare från GAV Glimåkra.

GAVGLIMAKRA.SE

ovan t h / Winnie Poulsens egentillverkade vävspännare: "En smed gjorde metallstyckena.

Jag köpte lösa tänder som jag monterade i en bit ekträ, som sedan skruvades på metalldelarna."

nedan t h / Vävspännare använda av vävare i Indien.

Lillemor Johansson

JAG ANVÄNDER ALLTID SPÄNNARE. För att hålla ut bredden och få snygga kanter. Jag flyttar den ofta. Det är viktigt att den är rätt inställd.

Jag skulle önska att det fanns spännare i en form där man ser den senaste biten av det man vävt för att förhindra att trampfel upptäcks för sent i t ex linnevävar och damast.

Jag låter alltid spännaren sitta i när jag lämnar väven. Det rekommenderas särskilt när flera personer väver efter varandra.

Lillemor Johansson, handvävare och vävlärare.

Winnie Poulsen

VÄVSPÄNNARE ÄR ETT MÅSTE. Den håller tyget utspänt så att inte kanttrådarna slits. (Håll kanttrådarna extra spända med hjälp av ett lod på en s-hake under varpbommen.)

Flytta spännaren var 5:e cm. Vid framdragning ska spännaren sitta kvar och vara placerad vid de sista inslagen, så att man hela tiden håller dem raka. Utan spännare vill tyget dra ihop sig, och spänner man sedan varpen efter att den har dragit in sig, är det risk för att man spänner sönder kanten, när man sätter spännaren i det sammandragna tyget. Om inte spännaren sitter kvar vid framdragning, blir det en båge mitt på tyget. Låt spännaren sitta kvar, när vävstolen lämnas, och låt varpen vara spänd annars kan det bli svårt att få precis samma spänning igen.

Tänderna i spännaren ska passa till väven: tunna tänder till tyger, långa och tjockare tänder till mattor.

Vid mycket mönster, som i damast är det bra med en spännare, där de sist vävda centimetrarna på väven syns. Känner man till en bra smed och kan köpa lösa tänder, kan man själv göra en vävspännare. Linvarp och entrådiga varpar utan vävspännare är otänkbara.

Winnie Poulsen, handvävare och vävlärare.

Karin Wallin

SJÄLV ANVÄNDER JAG OFTAST vävspännare eftersom jag tycker det är bra att spänna ut trådarna så att väven får samma bredd som i skeden. Jag har då också bra koll på både varp och inslag.

Jag använder sällan vävspännare när jag väver mindre, utforskande vävar/experimentvävar.

Jag brukade rekommendera mina studenter att använda vävspännare när de vävde med lin i varpen och för övrigt prova sig fram. Några tyckte om att använda spännare, andra ville inte ha det. Jag tyckte det var viktigt att de själva fick bilda sig en uppfattning. Min erfarenhet är att det är väldigt individuellt om man vill använda vävspännare eller inte.

Karin Wallin, handvävare och tidigare vävlärare vid Umeå universitet.

Marie Ekstedt Bjersing

VÄVSPÄNNARE ANVÄNDS för att trådarna i varpen ska gå helt raka. Det är viktigt av framförallt tre anledningar:

- Minska nötningen på varptrådarna.
- Minska påfrestningarna på vävarens axlar, om trådarna går rakt blir det inget extra motstånd när man slår till.
- Skona vävskeden.

Vad är det som påverkar om vävspännare behövs eller inte? (utan inbördes ordning)

- **Materialet i varpen** (t ex lin är känsligt för nötning).
- **Bindningen** (t ex tuskaft, då kan man ofta klara sig utan spännare).
- **Varptäthet** (hög varptäthet, då kan man ibland klara sig utan spännare).
- **Inslagstäthet** (låg inslagstäthet, då kan man ibland klara sig utan spännare).
- **Spolningen av inslagsspolarna** (lösa spolar av bomull och ull, då kan man ibland klara sig utan spännare).
- **Spänningen på varpen** (lösare spänd varp, då kan man ibland klara sig utan spännare).
- **Bredden på väven.**

Marie Ekstedt Bjersing, handvävare och vävlärare på Sätergläntan Institutet för slöjd och hantverk.

Kerstin Lovallius

JAG ANVÄNDER NÄSTAN ALLTID vävspännare, undantag varprisp, där det är risk för utvävning i stället för indragning. Spännaren påverkar tygets kvalitet. Man får ett bättre tillslag och är väven väldigt indragen får man inte den rätta inslagstätheten.

Om man inte använder spännare när man väver tvärrandigt får man oftast uformade ränder. Det ser jag ofta på tras-mattor. Detta beror egentligen på att man snålat med inslagslängden.

Glesa gardiner blir mycket vackrare om spännare används tillsammans med en extra bred och tät stadkant.

Jag använder oftast klassiska träspännare, men jag gillar också de som är tillverkade av metall som möjliggör bättre kontroll av tyget. Används metallspännare får man passa sig att väva för nära slagbommen som kan bli skadad i den nedre skedklaven.

Kerstin Lovallius, handvävare och tidigare vävlärare vid Yrkesvävarutbildningen i Upplands Väsby.

Tips: Lösa tänder (1,5 mm och 1,1 mm) kan köpas hos:

GAV Glimåkra. GAVGLIMAKRA.SE
Tel. 0250-700 21

Vävspännare med de finare tänderna, 1,1 mm, kan specialbeställas.

PLACERING AV VÄVSPÄNNARE

- Lägg vävspännaren "upp-och-ned" på väven och placera den så att halva bredden på tänderna är vid de yttersta varptrådarna. Vänd spännaren och placera sprinten så att bredden på vävspännaren fixeras.
- Sätt fast vävspännaren en liten bit in från kanten. Hur långt in beror på vävens kvalitet. Ju tunnare och tätare väven är desto närmare kanten, men tillräckligt långt in så att kanten inte brister.
- Om man tycker att tänderna går för djup ner i väven kan man sätta en bit tyg, eller resårgummiband över tänderna.